

Jansky: «La gent comença a descobrir que estem molt condicionats per l'entorn sonor que ens envolta»

El duet ha descobert el seu experimental 'Insecta Dance Music'

Jansky | Komposit Studio

El duet integrat pel músic palmèsà Jaume Reus i la poeta berguedana Laia Malo fa quasi dos anys que treballa una proposta artística innovadora i trencadora. Partint de les gravacions d'una dotzena d'insectes, l'àlbum d'electrònica i poesia *Insecta Dance Music* (autoeditat, 2022) configura dotze cançons en què la sonoritat es vincula a petits organismes. La temàtica i la investigació de l'ecologia acústica assoleixen uns resultats imprevisibles en el treball de **Jansky**, que ajunta sense complexos art, ciència i coneixement. En parlem amb Reus.

Insecta Dance Music by JANSKY

D'on ve aquest interès per unir la vostra música i l'entorn natural?

Soc ambientòleg i he treballat durant molts anys amb els paisatges sonors com a font d'informació científica ecoacústica. I amb **Jansky**, des de les primeres maquetes que vam gravar el 2011 ja ens inspiràvem en els sons naturals. Vam començar a enregistrar fauna per incorporar-la com a element sonor a les nostres composicions. En els primers discos vam treballar principalment amb els sons de les aus, i a cançons com "Es jai", entre altres, ja incorporàvem sons samplejats com a

textura electrònica.

És una idea que s'ha reforçat al llarg de la vostra trajectòria?

Sí, també va tenir continuïtat a l'àlbum *Ésser elèctric* (Primeros Pasitos, 2015). Per exemple, el tema "Falco vs Polyphylla" explica l'arribada migratòria del falcó marí i l'espectacle quan es menja un tipus d'escarabat. Igualment ens hem inspirat en altres sons naturals com els trons o les tempestes per fer el *beat* de "Zeus". La veritat és que al llarg de la nostra carrera artística hem anat fent servir diferents aproximacions als paisatges sonors. En alguns casos hem enregistrat gravacions senceres d'un paisatge sonor, com ara al tema "Faula", de *This Is Electroverse* (Hidden Track Records, 2018). Fins i tot, uns anys abans també vam arribar fer una espècie d'òpera electrònica en què els personatges eren animals i els sons naturals formaven la sonoritat de l'orquestra.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=_xb8GZd1DFc

Com heu arribat fins al vostre projecte actual, *Insecta Dance Music*?

Ara fa un parell d'anys ens vam començar a fixar en la vida dels insectes i vam seguir un nou procés de creació. Fins aleshores havíem seguit la disciplina de la bioacústica, és a dir aïllar els sons naturals de l'entorn, com pot ser el cant d'un ocell, d'un gripau? I de cop, vam veure que aquest aïllament deixava enrere elements molt interessants del context, com ara la interacció entre les biofonies presents en un mateix lloc.

Què són les biofonies?

Els paisatges sonors estan formats per l'equilibri dels sons que generen els éssers vius que habiten en un espai determinat. En ecosistemes indetorbats pels humans, els éssers vius s'ordenen a través del so com si fossin els instruments d'una orquestra. Aquesta és la base de la ciència de la biofonia. Es pot agafar el paisatge sonor d'un indret concret i, quan s'analitza, cada espècie té la seva nota i el seu propi rang.

Tornant als insectes. Què tenen d'especial les seves biofonies?

Els insectes són una gran font biofònica, perquè s'estratifiquen sonorament d'una manera molt concreta i precisa. És tan precisa que permet identificar l'espècie en funció del seu cant. De fet, el punt de partida del disc va ser la capacitat per identificar els insectes. I amb aquesta idea, se'ns va acudir classificar els insectes i dedicar un tema a cadascun utilitzant només els sons de cada espècie, ja fossin reals o modificats al laboratori.

Jansky Foto: Komposit Studio

UNA NIT AL PARC

Com va ser el procés d'enregistrament de tots aquests sons?

Els enregistraments van consistir a agafar el nostre equip de gravació i anar al Parc Natural de s'Albufera, situat a la badia d'Alcúdia, al nord de l'illa de Mallorca. Durant el període de confinament vam obtenir un permís especial i vam poder gravar hores i hores de paisatges sonors. Amb tot aquell material vam crear una biblioteca de sons i vam acabar classificant fins a una dotzena d'insectes. I, a partir d'aquí, vam començar a treballar en l'apartat creatiu del projecte, que va consistir a crear les cançons a partir d'aquests sons. Els únics elements humans que hi hem afegit són les veus de na Laia i la meua flauta.

Per tant, les bases també estan fetes amb sons samplejats d'insectes?

Sí. El que vam fer va ser samplejar els sons reals dels insectes. Molts canten tan de pressa i tan agut que, de vegades, els humans en sentim un so molt lleu o ni els percebem a causa de la fisiologia de la nostra oïda. Per exemple, la xigala -una espècie de cigala de mar- té un so tan característic que s'ha de reduir la velocitat de reproducció i el to per tal de poder-lo sentir bé. Totes les bases rítmiques de cada tema són sons d'insectes augmentats o reduïts.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=jo0Gs09j4rg>

Per començar a treballar i produir les cançons, vau samplejar primer els sons dels insectes primer o vau fer les bases?

Cada tema ha estat un procés de creació diferent. Alguns tenen una gravació de fons, i en altres seguim el ritme del cant d'un insecte. En aquest cas, **Jansky** no ha compost els ritmes, els *tempos* ni les melodies, sinó que ens hem adaptat a la variabilitat de cada paisatge sonor i de cada insecte. La nostra premissa creativa ha estat manipular el so de l'insecte, extreure'n diferents tonalitats i amb l'insecte al cap començar a escriure lletres i músiques. Algunes han sortit directament de l'enregistrament, mentre que altres són fruit d'un so interessant manipulat.

A "Dulcisonants" i a "Cardar i cantar" hi ha una mescla de sons reals i modificats?

Sí, en el cas de "Cardar i cantar" se sent tant el so real del grill d'estiu com també el so alentit simulant una espècie de sintetitzador que s'encalla. És el mateix so però amb un tractament sonor diferent.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=51cumAQjqTM>

De fet, també jugueu a imitar els sons dels insectes amb les vostres veus.

Sí, realment els versos de Laia Malo intenten imitar l'esquema sonor de l'insecte en qüestió a cada cançó. Quan els biòlegs intenten definir el cant d'un grill, ho fan a través de síl·labes, estrofes i versos. És a dir, fan una mena de poesia. I el que ha fet la Laia és aplicar creativament les definicions científiques. Si un insecte determinat tenia un esquema de set síl·labes, ella escrivia un poema heptasíl·lab com a lletra. Hem intentat que cada cançó sigui un monogràfic sobre un insecte i que tots els elements hi tinguin una forta relació, des del poema fins als sons, passant per la mateixa temàtica.

Fins i tot en el cas de "Dulcisonants" heu imitat el so d'un insecte que heu descobert durant la gravació.

Sí, l'any 2020 vam enregistrar un grill amb uns paràmetres de so que no coincidien amb cap altre dels nostres enregistraments. Després de fer diverses investigacions i comparar el nostre àudio amb enregistraments d'insectes d'altres llocs de la Mediterrània, vam poder determinar que es tractava del so de l'*Oecanthus Dulcisonans*. Fins aquell moment no se sabia que aquesta espècie de grill, en alguns llocs anomenat 'grill blanc', habités les Illes Balears.

La descoberta ha tingut un impacte científic entre els entomòlegs?

L'estiu del 2021 vam aconseguir aïllar un individu d'aquesta espècie a s'Albufereta de Pollença, i això ens va permetre verificar visualment i sonorament que es tractava d'una 'nova' espècie. Vam enregistrar imatges d'aquest exemplar per al videoclip, i després en vam fer una donació a la col·lecció entomològica dels laboratoris de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats del Consell Superior d'Investigacions Científiques. Per aquest motiu, està previst que pròximament surti publicat un informe científic en què es detallarà la cerca d'aquest primer cas d'identificació fonotaxonòmica -a través del so- a les Illes Balears.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=1ZF5iPmJfFQ>

Amb paràmetres científics heu aconseguit gravar un disc i a més descobrir nou coneixement científic. Quin és el resultat de relacionar música i ciència?

La interacció entre biofonia, geofonia i antropofonia és una gran font d'informació en el pla científic. A més, és un camp en què tant etnomusicòlegs com antropòlegs i biòlegs estan incidint amb molta força. Però, més enllà del món científic, molta gent està començant a descobrir que estem molt condicionats per l'entorn sonor que ens envolta. Per aquest motiu, a través de la part divulgativa de **Jansky** volem donar a conèixer els processos ecològics reals i, al mateix temps, demostrar que també poden ser una inspiració artística.

I a través de quines vies creus que ho podreu aconseguir?

D'una banda, ens agradaria introduir tots aquests conceptes tècnics a un públic que altrament no s'hi fixaria mai. I de l'altra, volem deixar de posar els humans al centre i començar a tenir en compte la natura i tota la resta d'éssers vius.

L'any passat la BBC us va concedir el premi Sound of the Year per al projecte. Què us ha suposat aquest reconeixement?

Estem molt contents del reconeixement. Ens hi vam presentar a partir d'una convocatòria que ens va fer arribar l'organització del certamen amb diverses peces que van sorgir del procés primerenc d'extracció de sons. El que vam presentar va ser el material en cru, uns paisatges sonors reals alentits que de cop es converteixen en sons onírics. Vam fer un experiment associant aquestes sonoritats amb els poemes de la Laia. Ens van donar el premi pel procés d'investigació, i ara hem començat a col·laborar amb el Museu del So de la Gran Bretanya com a comissaris.

Jansky al MMVV 2021 (15/09) Foto: Clara Orozco

També el setembre passat va presentar aquest projecte en directe al Mercat de Música Viva de Vic. Què incorpora l'espectacle en viu respecte al disc?

La possibilitat d'inaugurar el Mercat de Música Viva de Vic ens va aportar una gran empenta i ens va motivar a muntar un espectacle molt més treballat respecte al que havíem presentat fins ara. Vam rebre el suport en l'apartat visual de PlayModes Studio, que es dediquen a instal·lacions de dansa interactives, vam disposar d'una secció de vestuari a càrrec de la dissenyadora d'escultures humanes Aloma Lafontana i vam aprofitar tota una sèrie d'avenços i col·laboracions que han fet engrandir el projecte.

En l'àmbit escènic, també heu utilitzat una imatge lligada als insectes i a l'entorn.

Sí, l'apartat visual de l'espectacle està creat a partir dels sonogrames de cada cançó, és a dir, la representació gràfica del conjunt de sons de cada cançó. L'equip de PlayModes va convertir aquests gràfics, representats en un eix horitzontal, en un sonograma circular. Així, el que la gent escolta també queda reflectit de manera visual.